

2021-05-04
Dnr 2021:995
1 (7)

Arvika kommun

arvika.kommun@arvika.se

Taserudsgymnasiet

jenny-anne.jakobsson@arvika.se

Kvalitetsgranskning av reella möjligheter till grundläggande behörighet för elever på yrkesprogram

Skolinspektionen genomför med stöd i 26 kap. 19 § skollagen (2010:800) en tematisk kvalitetsgranskning. Syftet med granskningen är att bedöma kvaliteten i hur olika gymnasieskolor möjliggör för elever på yrkesprogram att läsa de kurser som krävs för grundläggande behörighet till högskola.¹

Med anledning av alla de utmaningar som skolor har att hantera under rådande pandemi fattar Skolinspektionen i denna kvalitetsgranskning beslut med rekommendationer utan krav på redovisning.

Denna granskning avser Taserudsgymnasiet med Arvika kommun som huvudman. Totalt 40 slumpvis utvalda gymnasieskolenheter ingår i granskningen. Taserudsgymnasiet är en av dessa. På skolenheten går 475 elever varav 395 läser på något av följande yrkesprogram: bygg- och anläggningsprogrammet, barn- och fritidsprogrammet, el- och energiprogrammet, fordon- och transportprogrammet, industritekniska programmet, VVS-och fastighetsprogrammet, vård- och omsorgsprogrammet samt handels-och administrationsprogrammet. Skolinspektionen har genomfört två gruppintervjuer med elever, en gruppintervju med lärare, en intervju med skolans studie- och yrkesvägledare samt en intervju med rektorn. Intervjuerna genomfördes via videolänk den 13 april 2021 av utredarna Marlene Giertz och Ylva Gunnars. Intervjuerna har sammanställts i ett protokoll som har kommunicerats med huvudman och skola. Protokollet ligger, tillsammans med inkommen dokumentation, till grund för detta beslut.

Skolinspektionen framhåller vikten av att de elever som har bidragit med synpunkter informeras om detta beslut.

De samlade iakttagelserna från alla skolorna som har ingått i granskningen kommer att presenteras i en övergripande kvalitetsgranskningsrapport. Rapporten är planerad att publiceras runt årsskiftet 2021/22.

¹ De kurser som krävs för grundläggande behörighet till högskola, och som inte ingår i de flesta yrkesprogram, är svenska 2 och 3, alternativt svenska som andraspråk 2 och 3, samt engelska 6. Dock ingår svenska 2/svenska som andraspråk 2 i de programgemensamma ämnena på vård- och omsorgsprogrammet och barn- och fritidsprogrammet och engelska 6 på hotell- och turismprogrammet.

Skolinspektionens beslut

Granskningen utgår från följande övergripande frågeställning:

I vilken utsträckning har elever på yrkesprogram reella möjligheter att läsa de kurser som krävs för grundläggande behörighet till högskola?

Bedömningen görs i förhållande till de kvalitetskriterier Skolinspektionen har satt upp för det granskade området. En sammanställning av de författningar som granskningen utgår från finns bifogad som bilaga sist i beslutet.

Skolinspektionen bedömer att eleverna vid Taserudsgymnasiet i hög utsträckning har reella möjligheter att läsa de kurser som krävs för grundläggande behörighet, men att utvecklingsområden finns.

Utifrån framtagna kvalitetskriterier rekommenderar Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete inleds med att

- följa upp och analysera skillnader mellan olika yrkesprogram och mellan olika elevgrupper.

Skolinspektionens bedömningar

Reella möjligheter för elever på yrkesprogram att läsa de kurser som krävs för grundläggande behörighet

Här bedöms kvaliteten i skolans arbete i förhållande till hur skolan:

- Informerar och vägleder elever
- Organiserar och planerar behörighetsgivande kurser
- Följer upp och analyserar skillnader mellan olika yrkesprogram och mellan olika elevgrupper

Elever får information och vägledning inför val av behörighetsgivande kurser

Granskningen visar att eleverna vid Taserudsgymnasiet får information på flera olika sätt inför val av behörighetsgivande kurser och att informationen ges både muntligt och skriftligt. Av intervjuer och inskickad dokumentation framgår att studie- och yrkesvägledaren har ett tydligt uppdrag att kontinuerligt under elevernas gymnasietid tillsammans med lärarna informera eleverna om bland annat nyttan med att läsa behörighetsgivande kurser. Fokus ligger på att ge eleverna flera alternativ att välja mellan. Studie-

2021-05-04
Dnr 2021:995
3 (7)

och yrkesvägledaren besöker alla klasser och informerar inför kursvalen i år 1 och 2. Information ges även till elever via broschyrer samt på skolans hemsida och digitala plattform. Några lärare har även spelat in korta filmer som presenterar kurserna. Vidare framgår att vårdnadshavare bjuds in till föräldramöte där de bland annat informeras om olika möjligheter som finns för eleverna att få den behörighet som krävs till högskola. På föräldramötena informerar även elevhälsan om vilket stöd eleverna kan få för att klara sina studier.

Granskningen visar också att alla elever kallas till individuella vägledningssamtal i anslutning till informationen i klasserna. Elever berättar i intervjuer att vägledningen, som de betraktar som obligatorisk, utgår från elevernas intressen och planer samt att studie- och yrkesvägledaren ger dem stöd i att välja kurser. Under vägledningssamtalet tar studie- och yrkesvägledaren även upp eventuella svårigheter som kan uppstå för eleverna vid val av kurser och hänvisar eleverna till undervisande lärare vid behov av mer information om respektive kurs.

Utbildningen är organiserad så att alla elever ges möjlighet att läsa behörighetsgivande kurser

Av granskningen framgår att alla elever har möjlighet att välja att läsa behörighetsgivande kurser men att möjligheterna ser olika ut för elever på olika program. Intervjuer och inskickad dokumentation visar att elever på vård- och omsorgsprogrammet, barn- och fritidsprogrammet samt handel- och administrationsprogrammet kan välja att läsa behörighetsgivande kurser som programfördjupning och individuellt val, vilket innebär att kurserna ryms inom elevernas ordinarie gymnasieutbildning och därmed blir en naturlig del av elevernas schemalagda skoldag.

Elever på övriga program erbjuds att läsa behörighetsgivande kurser som individuellt val och utökat program, vilket innebär att eleverna behöver läsa minst en kurs extra utöver sitt ordinarie gymnasieprogram för att få grundläggande behörighet. Kurser som läses som utökat program är schemalagda sist under skoldagen, efter ordinarie schema, för att alla elever, oavsett program, ska kunna delta i undervisningen. Vidare har skolan organiserat och schemalagt utbildningen i perioder så att de behörighetsgivande kurserna aldrig krockar med det arbetsplatsförlagda lärandet (apl).

I samtliga intervjuer framkommer att det finns en stor flexibilitet på skolan när det gäller att erbjuda elever olika alternativa organisatoriska lösningar för att de ska kunna läsa kurser som ger grundläggande likväl som särskild behörighet. Flera exempel ges på hur skolan snabbt organiserat om för att möjliggöra för elever att läsa kurser som krävs för olika högre utbildningar. Det framgår också att det stöd som ges till elever i behov av det, inte skiljer sig mellan behörighetsgivande kurser och andra kurser, oavsett om kurserna läses som utökat program eller inte.

Rektorn följer inte upp elevers val av behörighetsgivande kurser

Granskningen visar att det inte har skett någon systematisk uppföljning eller utvärdering av elevers val av behörighetsgivande kurser. Rektorn uppger i intervjun att studie- och yrkesvägledaren har kännedom om avvikelser, men att det saknas systematisk uppföljning på området. Rektorn säger att de har en känsla för vilka kurser elever på olika

2021-05-04
Dnr 2021:995
4 (7)

program efterfrågar och att skolan har organiserat programfördjupningarna efter det. Eftersom det handlar om ganska få elever per program och årskurs och varierar från år till år är det svårt att dra slutsatser utifrån statistiken. Det är också svårt att se något mönster i hur tjejer respektive killar väljer, då flera program domineras av ett kön. Rektorn säger vidare att skillnaderna mellan kön och program inte beror på informationen eleverna får inför sina val, eftersom den är samma för alla elever.

Rekommendation

Sammanfattningsvis visar granskningen att eleverna på Taserudsgymnasiet har reella möjligheter att läsa de kurser som krävs för att få grundläggande behörighet till högskola. Eleverna får information och individuell vägledning inför val av behörighetsgivande kurser och skolan har organiserat och planerat utbildningen så att det ska bli enkelt för elever att välja kurserna. För att ytterligare höja kvaliteten i utbildningen rekommenderar Skolinspektionen att rektorn följer upp och analyserar elevernas val av behörighetsgivande kurser.

En ökad kunskap om orsakerna till hur olika elevgrupper väljer kan leda till att skolan får syn på ytterligare orsaker till elevers val. Utifrån den kunskapen kan skolan vid behov anpassa informationsinsatser och sin organisation för att underlätta för eleverna att göra medvetna val.

Skolinspektionen avslutar med detta beslut denna granskning.

På Skolinspektionens vägnar

X Ylva Gunnars

Beslutsfattare
Signerat av: Ylva Gunnars

X Marlene Giertz

Föredragande
Signerat av: Marlene Giertz

I handläggningen av ärendet har även regionjurist Sara Smeds och enhetschef Camilla Thinsz Fjellström deltagit.

Författningsstöd

Skollagen (2010:800)

2 kap. 8 §

Huvudmannen ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i denna lag, föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar.

2 kap. 10 §

Rektorn beslutar om sin enhets inre organisation och ansvarar för att fördela resurser inom enheten efter barnens och elevernas olika förutsättningar och behov. Rektorn fattar i övrigt de beslut och har det ansvar som framgår av särskilda föreskrifter i denna lag eller andra författningar.

Rektorn får uppdra åt en anställd eller en uppdragstagare vid förskole- eller skolenheten som har tillräcklig kompetens och erfarenhet att fullgöra enskilda ledningsuppgifter och besluta i frågor som avses i första stycket, om inte annat anges.

2 kap. 29 §

Elever i alla skolformer utom förskolan och förskoleklassen ska ha tillgång till personal med sådan kompetens att deras behov av vägledning inför val av framtida utbildnings- och yrkesverksamhet kan tillgodoses. Även den som avser att påbörja en utbildning ska ha tillgång till vägledning.

4 kap. 3 §

Varje huvudman inom skolväsendet ska på huvudmannanivå systematiskt och kontinuerligt planera, följa upp och utveckla utbildningen.

4 kap. 4 §

Sådan planering, uppföljning och utveckling av utbildningen som anges i 3 § ska genomföras även på förskole- och skolenhetsnivå.

Kvalitetsarbetet på enhetsnivå ska genomföras under medverkan av lärare, förskollärare, övrig personal och elever. Barn i förskolan, deras vårdnadshavare och elevernas vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta i arbetet.

Rektorn ansvarar för att kvalitetsarbete vid enheten genomförs enligt första och andra styckena.

4 kap. 5 §

Inriktningen på det systematiska kvalitetsarbetet enligt 3 och 4 §§ ska vara att de mål som finns för utbildningen i denna lag och i andra föreskrifter (nationella mål) uppfylls.

15 kap. 19a §

Varje elev ska ha en mentor som ska följa elevens kunskapsutveckling och studiesituation med utgångspunkt i elevens utbildning i dess helhet. Mentorn ska särskilt uppmärksamma tecken på att eleven kan behöva stöd och i så fall skyndsamt informera berörd skolpersonal.

15 kap. 20 §

Minst en gång varje termin ska rektorn se till att eleven ges en samlad information om elevens kunskapsutveckling och studiesituation (utvecklingssamtal).

En elevs vårdnadshavare ska få sådan information som avses i första stycket.

16 kap. 3 §

Yrkesprogrammen ska utgöra grund för yrkesverksamhet och fortsatt yrkesutbildning.

Alla elever på yrkesprogram ska inom ramen för sin gymnasieutbildning ges möjlighet att uppnå grundläggande behörighet till högskoleutbildning som påbörjas på grundnivå.

Gymnasieförordningen (2010:2039)**4 kap. 5 §**

Statens skolverk får meddela föreskrifter om vilka kurser som får erbjudas som programfördjupning för varje program.

4 kap. 7 § första–fjärde stycket

Huvudmannen för en gymnasieskola beslutar om vilka kurser som ska erbjudas som individuellt val.

Eleven har dock rätt att inom utrymmet för individuellt val läsa

1. en kurs i idrott och hälsa utöver vad som finns på studievägen,
2. minst en kurs i estetiska ämnen, och
3. de kurser som krävs för grundläggande högskolebehörighet på grundnivå om eleven går på ett yrkesprogram.

Undantag från vad som föreskrivs i andra stycket 1 och 2 får göras om det finns synnerliga skäl.

Statens skolverk får meddela föreskrifter om vilka kurser som får ingå i de ämnen som avses i andra stycket 2.

4 kap. 23 §

En elev får delta frivilligt i undervisning i en eller flera kurser som ligger utanför elevens fullständiga program, om eleven på ett tillfredsställande sätt kan antas genomföra såväl kurserna på den ordinarie studievägen som de frivilliga kurserna (utökat program). Beslutet fattas av rektorn.

En elev på ett yrkesprogram i gymnasieskolan har utan särskilt beslut rätt att som utökat program läsa de kurser som krävs för grundläggande behörighet till högskoleutbildning på grundnivå. Huvudmannen är dock bara skyldig att tillgodose detta om eleven senast vid utgången av det andra läsåret har anmält att han eller hon vill läsa de aktuella kurserna.

En elev som följer ett utökat program har rätt till garanterad undervisningstid utöver vad som föreskrivs i 16 kap. 18 § respektive 19 kap. 20 § skollagen (2010:800).

Förordning (SKOLFS 2011:144) om läroplan för gymnasieskolan

2.4 Utbildningsval – arbete och samhällsliv

Personalen ska, efter en av rektorn gjord arbetsfördelning, bidra med underlag för elevernas val av utbildning och yrke, samt informera och vägleda eleverna inför deras val av kurser, fortsatt utbildning och yrkesverksamhet och motverka sådana begränsningar i valet som grundar sig på föreställningar om kön och på social eller kulturell bakgrund.

2.6 Rektorns ansvar

Enligt skollagen ska det pedagogiska arbetet vid en skolenhet ledas och samordnas av en rektor. Rektorn ansvarar för att planera, följa upp, utvärdera och utveckla utbildningen i förhållande till de nationella målen. Som pedagogisk ledare för skolan och som chef för lärarna och övrig personal i skolan har rektorn ansvar för skolans resultat och har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att utbildningen organiseras så att den så långt möjligt anpassas efter elevernas önskemål och val av kurser och att återvändsgränder i studiegången undviks, eleverna får information inför utbildningens början, får en väl utformad introduktion i utbildningen, i ämnen och kurser samt får stöd att formulera mål för sina studier, studie- och yrkesvägledningen organiseras så att eleverna får information om och vägledning inför de olika val som skolan erbjuder och inför val av framtida utbildning och yrke, samt skolan i dialog med eleven upprättar en individuell studieplan för varje elev och reviderar den vid behov.